

राजनीतिक जीवन नै सर्वोत्कृष्ट जीवन हो

गाउँधरमा सामन्तहस्को बिगबिगी थियो । पुरानो रुढीग्रस्त संस्कारले सामन्तहस्को रजाइँमा निकै बल पुरयाएको थियो । त्यसम कति पनि परिवर्तन नभएको देखेर मलाई आश्चर्य लागेर आउँथ्यो पनि । पुरानै खालका दण्ड व्यवस्थाहस्त यथावत् थिए । डाँडमार निकै गरिन्थ्यो । एउटा असल कम्युनिष्ट पार्टीको सदस्य बन्नुपर्छ भन्ने भित्रैदेखि लागिरहेको थियो

पूरे जीवन कम्युनिष्ट पार्टीमा बिताउन भयो । पार्टी जीवनमा प्रवेशबारे केही बताइदिनोसँस ?

मेरो किशोर अवस्थामैंगी म भारतमा गए । त्यहाँको मजदुर आन्दोलनबाट म निकै प्रभवित भए । त्यसमा सहभागी पनि भए । पाँच वर्षसम्मको मेरो मजदुरसँगको बसाइँ र कुणकानी तथा व्यवहारले त्याएको परिवर्तन सोच र अपेक्षा भिन्न बनाइदिसको थियो । गरीब, निम्न वर्ग र निम्नमध्यम वर्गका किसानहस्त समेटेर भारतकै मजदुर आन्दोलन जस्तो आन्दोलन गाउँधरमा चलाउने इच्छा थियो । किसानहस्तलाई एउटा ढिक्का बनाएर आन्दोलनको उठान गर्नुपर्छ भन्ने कुरा मनमा खेलिरहन्थे । नेपालमा परिवर्तन कम्युनिष्ट पार्टीले मात्र त्याउनसक्छ भन्ने कुरामा म दुक्क थिए ।

म असारको महिनामा घर फर्किएर आएको थिए । गाँँको उपानो व्यवस्था जस्ताको तस्तै थियो । गाउँधरमा सामन्तहस्तको बिगबिगी थियो ।

पुरानो रुढीग्रस्त संस्कारले सामन्तहस्तको रजाइँमा निकै बल पुरयाएको थियो । त्यसम कति पनि परिवर्तन नभएको देखेर मलाई आश्चर्य लागेर आउँथ्यो पनि । पुरानै खालका दण्ड व्यवस्थाहस्त यथावत् थिए । डाँडमार निकै गरिन्थ्यो । एउटा असल कम्युनिष्ट पार्टीको सदस्य बन्नुपर्छ भन्ने भित्रैदेखि लागिरहेको थियो । त्यहाँबाट अध्ययन गर्ने आउने विद्यार्थीहस्त सबै मजदुर किसान सांगठनमा आवद्ध हुँदै गए । हामो त्यहाँ रंगनाथ भन्ने एकजना मानिस हुनुहुन्छ, उहाँ रुसमा पठेर सुन्तला खेतीको विशेषज्ञतासहित नेपाल पर्कनु भएको हो । उहाँ सदरमुकाममा बस्नुहुन्थ्यो ।

गाउँमा मेरो विचारसँग स्थानीय सामन्तहस्तको विमति सुरु हुन थालेपछि यसलाई मार्नुपर्छ, लखेन्टु पर्छ भन्न थालेपछि म सदरमुकाम जाने रंगनाथसँग भेट हुने र घर पक्की गर्दथे । उहाँसँग कम्युनिज्मका बारेमा निकै कुराकानी हुन्थे । उहाँ निकै अध्ययनशील भएकाले राम्रागमा छलफलहस्त हुने गर्दथ्यो ।

हामीले रुसमा उपेको मान्छै पौरे कम्युनिष्ट भएर आउनु भएको होला भन्नान्थ्यै तर उहाँ आफ्नो पदाइको सिलसिलामा त्यहाँ सुनु भएको थियो । तथापि उहाँमा कम्युनिष्टका बारेमा केही राम्रा ज्ञान र जानकारीहस्त थिए । उहाँले भित्रैभित्रै विद्यार्थीहस्तका माझ संगठन बनाउनु पनि हुन्थ्यो ।

जनताका बीचमा जान कस्ता व्यवधानहस्त आइपरे, त्यतिकेता ?

मलाई जनताका बीचमा कसरी जाने भन्ने साच्चिकै चिन्ता थियो । केही र कोही माध्यम पनि थिएन । यसका लागि सानो औषधि पसल खोल्ने र प्रारम्भिक चरणका औषधि तथा साना किराना सामानहस्त राखेर काम सुरु गर्ने जुकित आयो । मानिसलाई त्यहाँ जम्मा गेरेर जनताका बीचमा जाने सोच मैले बनाए । सम्बन्ध विस्तारको क्रम बढाउँ गयो । म सदरमुकाम गएका बखत रंगनाथजीलाई भेटेसेर र उहाँले दिएका समाचारहस्त नेपालगञ्ज जाँदा लिएर त्यहाँ रेका यमलाल चुके भन्ने मानिसलाई दिने गर्दथे । मातृभूमि भन्ने एउटा पत्रिका निस्कन

लायो । भण्डारी थरका एकजना हुनुहुन्थ्यो त्यसको सम्पादक । उहाँसँग पनि हाम्रो चिनजान भयो ।

हामीहस्तले संगठन सम्पर्क तथा कामहस्त विस्तारै अधिक बढाउन थाल्यौ । कालीकोटको डिल्लीकोटमा हामीले मार्क्सवादी अध्ययन मण्डल निर्माण गर्दै । जुम्ता, हुल्ला, कालिकोट, दैलेख र सुर्खेत सम्प्रदायका साथीहस्त अध्ययन तथा व्यवहारले त्याएको परिवर्तन सोच र अपेक्षा भिन्न बनाइदिसको थियो । गरीब, निम्न वर्ग र निम्नमध्यम वर्गका किसानहस्त समेटेर भारतकै मजदुर आन्दोलन जस्तो आन्दोलन गाउँधरमा चलाउने इच्छा थियो । किसानहस्तलाई एउटा ढिक्का बनाएर आन्दोलनको उठान गर्नुपर्छ भन्ने कुरा मनमा खेलिरहन्थे । नेपालमा परिवर्तन कम्युनिष्ट पार्टीले मात्र त्याउनसक्छ भन्ने कुरामा म दुक्क थिए ।

पार्टी निकै कडा खालको भूमिगत थियो । अहिलेको जस्तो बहुदलीय व्यवस्थाको अवस्था होइन त्यो । यति भएपछि उनीहस्त पनि हाम्रो विश्वदमा आए । उनीहस्तले यी चारजना काम्युनिष्टहस्त हुन्, यिनका नजिक पनि नजानु र यिनले बोलेको कुराहस्त पनि नसुन्न भनेर प्रचारमा उत्रिए । यसमा त्यति बेलाका पञ्चहस्तले सकेजति बल लगाएका थिए । हामीले हामी काम्युनिष्ट हुन्नै भनेर त्यति दूरो प्रचार अधियान बनाएर एउटा पत्रिका पनि प्रकाशन गरिका थियो । अर्को दैलेख भन्ने पत्रिका पनि प्रकाशनमा थियो । यी पत्रिकाको देखि मार्क्सवादोषको बोषणापत्रसम्प्रदायको अध्ययन गर्ने गर्दथ्यौ । 'कम्पक' भन्ने एउटा पत्रिका बोल्दै त्याएका थिए । हामीले हामी काम्युनिष्ट पार्टीले यी चारजना काम्युनिष्टहस्तले बोल्दै त्याएका थिए । हामीले हामी काम्युनिष्ट पार्टीले यी चारजना काम्युनिष्टहस्तले बोल्दै त्याएका थिए ।

त्यहाँ रुढीग्रस्त संस्कारले त्याउनसक्छ भन्ने कुरामा आवद्ध हुँदै गए । हामो त्यहाँ रंगनाथ भन्ने एकजना मानिस हुनुहुन्छ, उहाँ रुसमा पठेर सुन्तला खेतीको विशेषज्ञतासहित नेपाल पर्कनु भएको हो । उहाँ सदरमुकाममा बस्नुहुन्थ्यो ।

माँझा मेरो विचारसँग स्थानीय सामन्तहस्तको विमति सुरु हुन थालेपछि यसलाई मार्नुपर्छ, लखेन्टु पर्छ भन्न थालेपछि म सदरमुकाम जाने रंगनाथसँग भेट हुने र घर पक्की गर्दथे । उहाँसँग कम्युनिज्मको बारेमा निकै कुराकानी हुन्थे । उहाँ निकै अध्ययनशील भएकाले राम्रागमा छलफलहस्त हुने गर्दथ्यो ।

हामीले रुसमा उपेको मान्छै पौरे कम्युनिष्ट भएर आउनु भएको होला भन्नान्थ्यै तर उहाँ आफ्नो पदाइको सिलसिलामा त्यहाँ सुनु भएको थियो । त्यहाँसँग कम्युनिज्मको बारेमा निकै कुराकानी हुन्थे । उहाँ निकै अध्ययनशील भएकाले राम्रागमा छलफलहस्त हुने गर्दथ्यो ।

हामीले रुसमा उपेको मान्छै पौरे कम्युनिष्ट भएर आउनु भएको होला भन्नान्थ्यै तर उहाँ आफ्नो पदाइको सिलसिलामा त्यहाँ सुनु भएको थियो । त्यहाँसँग कम्युनिज्मको बारेमा निकै कुराकानी हुन्थे । उहाँ निकै अध्ययनशील भएकाले राम्रागमा छलफलहस्त हुने गर्दथ्यो ।

हामीले रुसमा उपेको मान्छै पौरे कम्युनिष्ट भएर आउनु भएको होला भन्नान्थ्यै तर उहाँ आफ्नो पदाइको सिलसिलामा त्यहाँ सुनु भएको थियो । त्यहाँसँग कम्युनिज्मको बारेमा निकै कुराकानी हुन्थे । उहाँ निकै अध्ययनशील भएकाले राम्रागमा छलफलहस्त हुने गर्दथ्यो ।

हामीले रुसमा उपेको मान्छै पौरे कम्युनिष्ट भएर आउनु भएको होला भन्नान्थ्यै तर उहाँ आफ्नो पदाइको सिलसिलामा त्यहाँ सुनु भएको थियो । त्यहाँसँग कम्युनिज्मको बारेमा निकै कुराकानी हुन्थे । उहाँ निकै अध्ययनशील भएकाले राम्रागमा छलफलहस्त हुने गर्दथ्यो ।

हामीले रुसमा उपेको मान्छै पौरे कम्युनिष्ट भएर आउनु भएको होला भन्नान्थ्यै तर उहाँ आफ्नो पदाइको सिलसिलामा त्यहाँ सुनु भएको थियो । त्यहाँसँग कम्युनिज्मको बारेमा निकै कुराकानी हुन्थे । उहाँ निकै अध्ययनशील भएकाले राम्रागमा छलफलहस्त हुने गर्दथ्यो ।

हामीले रुसमा उपेको मान्छै पौरे कम्युनिष्ट भएर आउनु भएको होला भन्नान्थ्यै तर उहाँ आफ्नो पदाइको सिलसिलामा त्यहाँ सुनु भएको थियो । त्यहाँसँग कम्युनिज्मको बारेमा निकै कुराकानी हुन्थे । उहाँ निकै अध्ययनशील भएकाले राम्रागमा छलफलहस्त हुने गर्दथ्यो ।

हामीले रुसमा उपेको मान्छै पौरे कम्युनिष्ट भएर आउनु भएको होला भन्नान्थ्यै तर उहाँ आफ्नो पदाइको सिलसिलामा त्यहाँ सुनु भएको थियो । त्यहाँसँग कम्युनिज्मको बारेमा निकै कुराकानी हुन्थे । उहाँ निकै अध्ययनशील भएकाले राम्रागमा छलफलहस्त हुने गर्दथ्यो ।

हामीले रुसमा उपेको मान्छै पौरे कम्युनिष्ट भएर आउनु भएको होला भन्नान्थ्यै तर उहाँ आफ्नो पदाइको सिलसिलामा त्यहाँ सुनु भएको थियो । त्यहाँसँग कम्युनिज्मको बारेमा निकै कुराकानी हुन्थे । उहाँ निकै अध्ययनशील भएकाले राम्रागमा छलफलहस्त हुने गर्दथ्यो ।

हामीले रुसमा उपेको मान्छै पौरे कम्युनिज्मको बारेमा निकै कुराकानी हुन्थे । उहाँ निकै अध्ययनशील भएकाले राम्रागमा छलफलहस्त हुने गर्दथ्यो ।

हामीले रुसमा उपेको मान्छै पौरे कम्युनिज्मको बारेमा निकै कुराकानी हुन्थे । उहाँ निकै अध्ययनशील भएकाले राम्रागमा छलफलहस्त हुने गर्दथ्यो ।

हामीले रुसमा उपेको मान्छै पौरे कम्युनिज्मको बारेमा निकै कुराकानी हुन्थे । उहाँ निकै अध्ययनशील भएकाले राम्रागमा छलफलहस्त हुने गर्दथ्यो ।

मार्क्सवाद...

चिन्तनहरू पनि टक्काउंदै र भिड्दै आए। युधों र लासालहरूको भूमिका बढी आराजकतावादी थियो भने ब्लांकी र बाकुनिनहरू बढी उग्र थिए। विचार, संघर्ष र बहसको क्रमसँगै कार्लमार्क्स (१८१८-१८८३) र ऐल्प्स (१८२०-१८५५) ले यनै अराजकतावादी, उग्रवादी तथा संशोधनवादीरूपसँग वैचारिक रूपमा संघर्ष चलाउंदै र प्रतिक्रियावादी विचारको धज्जी उडाउंदै अगाड बढ्दून भयो। यही संसंघर्षको क्रममा मार्क्सवादको विकास हुन पुग्यो। जसले वर्गसंघर्षको सिद्धान्त निर्माण गर्न नकारात्मक सहयोग पुर्यायो।

मार्क्सवादका तीन संघटक अंगहरू हुन्छन् : दर्शन शास्त्र, राजनीतिक अर्थशास्त्र र वैज्ञानिक समाजवाद। दर्शन 'दु' धारुबाट आएको हो। यसको अर्थ हुन्न, देख्नु, बुझ्नु र यस अर्थमा बदल्नु पनि हो। दर्शन शास्त्र भेनेको समग्र जीवनको हेराइ र बुझाइको विश्लेषण र संश्लेषण हो। दर्शनशास्त्र विश्व हर्ने भित्री आँखा पनि हो, यसले संसारलाई बदल्न मुख्य भूमिका निर्वाह गर्दछ। दर्शन शास्त्र अध्यात्मवाद भौतिकवाद गरी दुई प्रकारका हुन्छन्।

क) अध्यात्मवाद : विश्व जगत र जीवन ईश्वरले बनाएको अलौकिक शक्तिले विश्व परिचालन गरेको, चेतना प्रधान र वस्तु गौण रहेको र आत्मा अमर भएको कुतालाई सत्य ठान्दछ। यो अध्यात्मवाद वा आदर्शवाद हो। जगतका हेरेक घटनालाई बुझ्न र जान नसकिने, अबोधाय ठान्दछ। आदर्शवाद पनि दुई प्रकारका हुन्छन् : अ) आत्मगत आदर्शवाद र आ) वस्तुगत आदर्शवाद। सबै भौतिक परिषटनाको अस्तित्व मानिसको चेतनामा हुन्छ भने मान्यता आत्मगत आदर्शवाद हो। व्यक्तिको चेतना भन्दा बाहिर निर्वैयिक चेतना जसले वस्तु निर्माण गर्दछ भने ठान्दछ, त्यो वस्तुगत आदर्शवाद हो।

ख) भौतिकवाद : संपूर्ण विश्व जगत र जीवन संघर्षबाट स्वनिर्मित, पदार्थ प्रधान, चेतना गौण, विश्व बोधाय र परिवर्तनशील छ भने मान्यता भौतिकवादी मान्यता हो। मार्क्स शीलसद्वारा हेलेको दर्शनबाट द्वन्द्वात्मक मान्यता र फायरबाखको भौतिक मिलाएर द्वन्द्वात्मक भौतिकवाद नामाकरण गरिएको हो। द्वन्द्वात्मक भनाले कुनै पनि भौतिक वस्तुको अस्तित्व त्यस रहेको र आधारित हुन्छ। यसै संघर्षबाट नयाँ वस्तु निर्माण गर्दछ भने मान्यता हो।

ग) राज्य प्रणाली : उत्पादक शक्तिर उत्पादन सम्बन्धको मूल्य ८० स्पैयैं छ भने वस्तु उत्पादनमा कूल १४० स्पैया लागत मूल्य रह्यो। यदि त्यो साडीको बजार मूल्य २०० स्पैयैं राखियो भने कूल लागत कटाएर विक्रिपछि आउने ६० स्पैया नै अरितरिक मूल्य हो। यो साहुको खल्तीमा जान्छ। मार्क्सको शब्दमा 'अतिरिक्त मूल्य भेनेको ती दुई मूल्य बीचको अन्तर हो, जसमा मजुरले उत्पादन गर्दछन् र उपजीपतिले पाउँछ। यो श्रिमिकको कमाइबाट दुप्तुल गर्दछ।'

ह) उत्पादक शक्तिर उत्पादन सम्बन्धको विकास : साढे चार अर्ब वर्षअधि पृथ्वीको उत्पत्ति भई

नियमहरू छन् : विपरीतहरूको एकता (संर्व र रूपान्तरणको नियम), मात्राबाट गुणहरू गुणको फेरि मात्रामा विस्तार र रूपान्तरण, निषेधको निषेध वा क. माओले भने भैं सकारको नकार हुन्छ।

२) राजनीतिक अर्थशास्त्र : यसमा विश्व मानव जगतको संपूर्ण क्रियाकलाप पर्दछ। यसका संघटक अंगहरूमा क) उत्पादन प्रणाली, ख) उत्पादक शक्ति र उत्पादन सम्बन्धवीचको द्वन्द्वात्मक एकत्व ग) राज्य प्रणाली, घ) उत्पादक शक्ति र उत्पादन सम्बन्धको विकास, ङ) अतिरिक्त मूल्यको सिद्धान्त आदि पर्दछन्।

मानवीय श्रमद्वारा कुनै वस्तुमा उपयोगिता सिर्जना गर्ने वा थप उपयोगी बनाउने काम नै उत्पादन हो। उत्पादन कार्यको संपूर्ण प्रक्रियालाई उत्पादन 'दु' धारुबाट आएको हो। यसको अर्थ हुन्न, देख्नु, बुझ्नु र यस अर्थमा बदल्नु पनि हो। दर्शन शास्त्र भेनेको समग्र जीवनको हेराइ र बुझाइको विश्लेषण र संश्लेषण हो। दर्शनशास्त्र विश्व हर्ने भित्री आँखा पनि हो, यसले संसारलाई बदल्न मुख्य भूमिका निर्वाह गर्दछ। दर्शन शास्त्र अध्यात्मवाद भौतिकवाद गरी दुई प्रकारका हुन्छन्।

उत्पादक शक्ति र उत्पादन सम्बन्धवीच द्वन्द्वात्मक एकत्व : उत्पादनको परिवर्तन र विकास उत्पादक शक्तिको परिवर्तन र विकासबाट सुरु हुन्छ। जब समाजको उत्पादक शक्तिको परिवर्तन र विकास हुन्छ, तब मानिसको त्यही अनुसूक्षको अर्थिक उत्पादन सम्बन्ध: सामाजिकरूपमा सबै प्रिलेर वस्तु उत्पादन गर्नुपर्ने प्रक्रियामा निश्चित सामाजिक पारस्परिक सम्पर्क र सम्बन्धलाई उत्पादन सम्बन्ध भनिन्छ।

उत्पादक शक्ति र उत्पादन सम्बन्धको मूल्य ८० स्पैयैं छ भने वस्तु उत्पादनमा कूल १४० स्पैया लागत मूल्य रह्यो। यदि त्यो साडीको बजार मूल्य २०० स्पैयैं राखियो भने कूल लागत कटाएर विक्रिपछि आउने ६० स्पैया नै पर्छ र सम्बन्ध संघर्षले मात्र क्रान्तिको छिनोफानो गर्छ, भन्दै मार्क्सले इतिहासबाट प्राप्त शिक्षा जस्तै फ्रान्सको वर्गसंघर्ष, पेरिस कम्युन लिई द्वारा सर्वहारावर्गको अधिनायकत्व अवश्यक हुन्छ भन्नु भयो। सर्वहारावर्गसँग आफू नै पार्टी अर्थात् सर्वहारावर्गको राजनीतिक अग्रदस्ता कम्युनिष्ट पार्टीको आवश्यकता औल्याउनु भयो। र पार्टी निर्माण गर्ने प्रक्रिया अधि बढाउनु भयो। तेहो वर्ग संघर्ष एउटा चरणमा प्रवेशको प्राप्ति सर्वहारावर्गसँग आपूर्ति पार्टी अर्थात् सर्वहारावर्गको अन्तर नै अतिरिक्त मूल्य हो। यस्तो एउटा साडी निर्माण गर्दा मजुरले ६० स्पैयैं ज्याला पाउँछ र त्यसमा लान्ने कच्चा पदार्थको मूल्य ८० स्पैयैं छ भने वस्तु उत्पादनमा कूल १४० स्पैया लागत मूल्य रह्यो। यदि त्यो साडीको बजार मूल्य २०० स्पैयैं राखियो भने कूल लागत कटाएर विक्रिपछि आउने ६० स्पैया नै अरितरिक मूल्य हो। यो साहुको खल्तीमा जान्छ। मार्क्सको शब्दमा 'अतिरिक्त मूल्य भेनेको ती दुई मूल्य बीचको अन्तर हो, जसमा मजुरले उत्पादन गर्दछन् र उपजीपतिले पाउँछ। यो श्रिमिकको कमाइबाट पुँजीपतिले असुल गर्दछ।'

(३) वैज्ञानिक समाजवाद : वैज्ञानिक समाजवाद साम्यवादको पहिलो चरण हो, जो निजित्व उन्मूलन, सार्वजनिक स्वामित्व र शोषणमुक्त श्रममा आधारित हुन्छ। राजनीतिक जनतन्त्रको उच्च स्प, जनताको समाजवादी स्वशासन, नागरिकको सच्चा राजनीतिक अधिकार, समानता, अधिकार र दायित्व सुनिश्चित गर्ने, समाज र राज्य सञ्चालनमा सर्वहारा वर्गको नेतृत्व र अधिनायकत्वलाई यारेन्टी गर्ने कामलावादी विश्व द्विक्षिणालाई वैज्ञानिक समाजवाद भनिन्छ। यसले संपूर्ण मजुरले समुदाय र जनतामा समानताको घोषणा गर्दै सबैखाले उपीडनको अन्त्य गर्न मजुरहरूको अगुवाइमा सर्वहारा वर्गको नीति तथा कार्यक्रमहरू लाग्नु गर्दै जान्छ।

वैज्ञानिक समाजवादमा उत्पादक शक्तिर उत्पादन सम्बन्धको मूल्य ८० स्पैयैं छ भने वस्तु उत्पादनमा कूल १४० स्पैया लागत मूल्य रह्यो। यो साडीको बजार मूल्य २०० स्पैयैं राखियो भने कूल लागत कटाएर विक्रिपछि आउने ६० स्पैया नै अरितरिक मूल्य हो। यो साहुको खल्तीमा जान्छ। मार्क्सको शब्दमा 'अतिरिक्त मूल्य भेनेको ती दुई मूल्य बीचको अन्तर हो, जसमा मजुरले उत्पादन गर्दछन् र उपजीपतिले पाउँछ। यो श्रिमिकको कमाइबाट पुँजीपतिले असुल गर्दछ।'

(४) उत्पादक शक्ति र उत्पादन सम्बन्धको विकास :

आ) द्वन्द्वात्मक मुल्य तिन

जलवायु परिवर्तनले ५७ करोड वर्ष (संर्व र रूपान्तरणको नियम), मात्राबाट गुणहरू गुणको फेरि मात्रामा विस्तार र रूपान्तरण, निषेधको निषेध वा क. माओले भने भैं सकारको नकार हुन्छ।

२) राजनीतिक अर्थशास्त्र :

यसमा विश्व मानव जगतको संपूर्ण

क्रियाकलाप पर्दछ। यसका संघटक

अंगहरूमा क) उत्पादन सम्बन्ध

कार्यक्रम विकास, ख) उत्पादक शक्ति

र उत्पादन सम्बन्धको विकास, ङ)

अतिरिक्त मूल्यको सिद्धान्त आदि पर्दछन्।

(५) अतिरिक्त मूल्यको सिद्धान्त

समाजवादको आदर्शलाई

पूरा गर्न समाजवादी विकासका

चरणहरूलाई अधि बढाइन्छ।

अपनाइन्छ। साम्यवादको आदर्शलाई पूरा गर्न समाजवादी विकासका चरणहरूलाई अधि बढाइन्छ।

२) एतिहासिक...

समाज व्यवस्था हुने कुण वताउन भयो।

३) राजनीतिक अर्थशास्त्र

नै समाज विकासको व्यवस्था

नै समाजवादी विकासको व्यवस्था

नै समाजवादी विकासको व्यवस्था

नै समाजवादी विकासको व्यवस्था

<p

आलोपालो

हाम्रो सभ्यता र महिला हिंसा

• गोरखबाहुदुर बि.सी.

हाम्रो समाजमा अहिले महिला हिंसाका घटनाहरूमा दिन प्रतिदिन तिव्रता आएको देखिएन्छ। महिला हिंसा विस्तृतको अधिभयानकै बेला देशका विभिन्न ठाँउमा दर्जनभन्दा बढी गम्भीर खालका महिला हिंसाका घटनाहरू घटे। चितवन केही वर्षदेखि महिला अधिकारकार्मीहरू र समाजका विभिन्न पेशाकार्मीहरू महिला हिंसा रोक तथा अपराधीलाई कडाभन्दा कडा सजाय दिलाउन भनेर आन्दोलनरत गरेका पनि थिए। तर नेपाली समाजमा गलत खालका प्रवृत्तिहरूले महिला प्रति हरेन् दृष्टिकोण भएकोले महिलाहरू प्रतिहिंसा र यातना एवम् अपमान सहनु परेको छ। प्रचीनकालमा महिलालाई हिमवत खालका सम्पूर्ण मानव समुदायहरूले देवीको रूपमा उजा गर्ने र समामान आदर एवं करन गर्ने प्रचलन थियो। त्यो विस्तारितविस्तारै लोपहुँदै सामन्तवाद र पुँजीवादको विकाससँग गाँजिएको समाजले महिलालाई खेलानाको रूपमा विकसित गरेको हो।

यसैले नेपालमा हाल भइरहेको महिला हिंसाकोरी आन्दोलन विभिन्न देशको महिला अधिकारावादीहरूले गरेको आन्दोलनलाई हेँदै हो भने नेपालमा पनि विभिन्न अधिकारावादीहरूले महिलाहरूको हक, हित र अधिकारसँग जोडिएर आन्दोलन एवं अधिभयान गरेका छन्। नेपालको राजनीतिक, समाजिक, आर्थिक, संस्कृतिक, धार्मिक सबै क्षेत्रमा पनि नेपाली महिलाहरूको न्युन उपस्थिति छ। यसैले नेपाली महिलालाई नेपालको सम्पूर्ण राज्यव्यवस्था जनसंख्याकै आधारमा समानुपाकितरूपमा राज्य शक्तिमा सहभागिता गराउनु पर्ने हो।

यसका लागि सबैप्रथम नेपाली समाजको रूढीप्रस्त गलत चिन्तनलाई त्यागेर प्रचीनकालको वैदिक दर्शन र सिद्धान्तका आधारमा कि अप्रसर गराउनु पर्यो कि त आधुनिक समाज नियांणका लागि महिलालाई शिक्षा, स्वास्थ्य आदि क्षेत्रमा व्यापक अप्रसर गराई अगाडि बढाउने हो भने महिलामाथि हुने बैबै खालका विकृति, विशंगतिहरू निर्मल हुनेछन्। यसर्थे अहिले संचार क्षेत्रको विकास, महिलाहरूमा आएको चेतना, राजनीतिक परिवर्तन र भूमण्डलीकरण आदि कारणले यस्ता घटनाहरू सार्वजनिक भझेको छन्। यसको कारण महिलामाथि हुने हिंसा हाम्रो नेपाली समाजको धर्म, संस्कृति र परम्पराबीचको सम्बन्ध मात्र छैन यसमा उँगीवाद र सामन्तवादको ढूँगो हात छ। कम्ली, देवीकी, छाउपडी, बुवुवाह, दाइजो प्रथा, छोराहोरीबीचको भेदभाव, कुपरी प्रथा, बोक्सीलागायत अन्य अन्धविश्वास, कुरीति र कुरींसकाको आधार पनि हो।

यसकारण हाम्रो समाजको गलत संस्कृति, मूल्यमान्यता, सोच र चिन्तनमा आमूल परिवर्तन नभएसम्म महिला विश्वदाम हुने सबै खाले विभेद र हिंसाको अन्य हुन सबै कि सबैदैन भने गम्भीर प्रश्न यहाँने खडा हुन्छ। यी परम्परागत कारणहरूले गर्दा महिलामाथि हुने विभेद र हिंसाको पछाडि प्रायः स्वयम् महिलाहरू नै रहेने गरेका छन्। दाइजो नल्याएको अथवा छोरा नजन्माएको निउमा बुहारीहरूलाई मानसिक यातना दिने, कुर्पिट गर्ने, घर निकाला गर्ने र जलाउनेसम्पर्क घटनाहरूमा सासूकै अहम् भूमिका रहेने गरेको पाइन्छ। यो कुरा नेपालमा मात्र नभएर भारीय उपमहाद्विपका अन्य मुलुकहरूमा पनि लागू हुन्छ।

महिला हिंसाका घटनाहरूमा वृद्धि हुनका पछाडि देशको राजनीतिक, आर्थिक, समाजिक, संस्कृतिक, विभेद पाई हो। यसका साथै डलरको खेती गर्ने र मानवअधिकाराप्रति गफ र ओठे प्रतिवद्धता देखाउने तथा यो वा त्यो राजनीतिक दलको पिछलगाउ बन्ने नारागिक समाज र मानवअधिकारावादी संघ-संस्थाहरूका कारणले पनि महिला हिंसा अन्य हुन सकेको छैन। नेपालको नागरिक समाज र बहुसंख्यक गैरसरकारी संस्थाहरूमा समस्या समधान गर्नेभन्दा समस्यालाई देखाएर तथा समस्यालाई यथावत गरावेर त्यसलाई मार्गी खाने भाँडोको रूपमा प्रयोग गरिरहने परम्परा नै बनिसकेको छ। यसैले हजारै र साथैको संख्यामा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था र निकायहरू सकूर रहेको देखिए तापनि सङ्केत सङ्केत बालबालिका, महिला हिंसा तथा मानव बेचविखन जस्ता समस्याहरू घटनुको सञ्चा भन विकाराल हुँदै गइहेको छ।

यसैमा पनि महिला हिंसाका घटनाहरूमा वृद्धि हुनका पछाडि देशको राजनीतिक, आर्थिक, समाजिक, संस्कृतिक, विभेद पाई हो। यसका साथै डलरको खेती गर्ने र मानवअधिकाराप्रति गफ र ओठे प्रतिवद्धता देखाउने तथा यो वा त्यो राजनीतिक दलको पिछलगाउ बन्ने नारागिक समाज र मानवअधिकारावादी संघ-संस्थाहरूका कारणले पनि महिला हिंसा अन्य हुन सकेको छैन। नेपालको नागरिक समाज र बहुसंख्यक गैरसरकारी संस्थाहरूमा समस्या समधान गर्नेभन्दा समस्यालाई देखाएर तथा समस्यालाई यथावत गरावेर त्यसलाई मार्गी खाने भाँडोको रूपमा प्रयोग गरिरहने परम्परा नै बनिसकेको छ। यसैले हजारै र साथैको संख्यामा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था र निकायहरू सकूर रहेको देखिए तापनि सङ्केत सङ्केत बालबालिका, महिला हिंसा तथा मानव बेचविखन जस्ता समस्याहरू घटनुको सञ्चा भन विकाराल हुँदै गइहेको छ।

यसैमा पनि महिला हिंसाका घटनाहरूमा वृद्धि हुनका पछाडि देशको राजनीतिक, आर्थिक, समाजिक, संस्कृतिक, विभेद पाई हो। यसका साथै डलरको खेती गर्ने र मानवअधिकाराप्रति गफ र ओठे प्रतिवद्धता देखाउने तथा यो वा त्यो राजनीतिक दलको पिछलगाउ बन्ने नारागिक समाज र मानवअधिकारावादी संघ-संस्थाहरूका कारणले पनि महिला हिंसा अन्य हुन सकेको छैन। नेपालको नागरिक समाज र बहुसंख्यक गैरसरकारी संस्थाहरूमा समस्या समधान गर्नेभन्दा समस्यालाई देखाएर तथा समस्यालाई यथावत गरावेर त्यसलाई मार्गी खाने भाँडोको रूपमा प्रयोग गरिरहने परम्परा नै बनिसकेको छ। यसैले हजारै र साथैको संख्यामा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था र निकायहरू सकूर रहेको देखिए तापनि सङ्केत सङ्केत बालबालिका, महिला हिंसा तथा मानव बेचविखन जस्ता समस्याहरू घटनुको सञ्चा भन विकाराल हुँदै गइहेको छ।

नेपाली समाजमा व्याप्त जुवातास र मदिरासेवन जस्ता सामाजिक विकृतिहरू पनि महिलामाथि हुने हिंसाका लागि जिम्मेवार छन्। मिडिया रिपोर्ट र समाचारका अनुसार नेपालमा जध्य खालका महिला हिंसा र बलात्कारका घटनाहरूमा बहुसंख्यक घटनाहरू मरिदा सेवनकै कारण भएको छन्। नेपाली समाजको महिलाहरूमा विश्वेष गर्ने र त्यसलाई योग्य र अन्य प्रदर्शन गर्ने प्रतिस्पर्धका कारण पनि महिलामाथि हुने हिंसा र योन दुर्व्ववहार बढाउ गएको हुनसक्छ।

नेपाली समाजमा व्याप्त जुवातास र मदिरासेवन जस्ता सामाजिक विकृतिहरू पनि महिलामाथि हुने हिंसाका लागि जिम्मेवार छन्। मिडिया रिपोर्ट र समाचारका अनुसार नेपालमा जध्य खालका महिला हिंसा र बलात्कारका घटनाहरूमा बहुसंख्यक घटनाहरू मरिदा सेवनकै कारण भएको छन्। नेपाली समाजको महिलाहरूमा विश्वेष गर्ने र त्यसलाई योग्य र अन्य प्रदर्शन गर्ने प्रतिस्पर्धका कारण पनि महिलामाथि हुने हिंसा र योन दुर्व्ववहार बढाउ गएको हुनसक्छ।

नेपाली समाजमा विद्यमान रुदीबालीप्रस्त चिन्तनले तुलो घर बसेकोले

नेपाली महिलाहरू माथि पनि होरेक खालका विकृतिहरू निर्मल पार्ने स्वयं महिलाले सक्रिय हुन सक्छी छ। तर अहिले विश्वका होरेक देशहरूमा चरम पुँजीको विकासले गर्दा पैसानै सबैथोक हो भने गलत प्रवृत्ति स्वयं महिला एवं पुरुषहरूले छोरुनु पर्दछ। हामी हाम्रो परम्परा सभ्यतासँग जोडिएको मातृत्वको भावलाई त्यागेर पनि महिलाहरूले दुःख पाउने ... बाँकी ७ पेजमा

माओवादी नेता श्रीनाथ अधिकारीको उपचारमा सम्पूर्ण

ललितपुर। लामो समयदेखि क्यान्सर रोगको (क्रान्तिकारी माओवादी) का पोलिट्यूरो सदस्य श्रीनाथ अधिकारीको पछिल्लो अवस्थामा केही सुधार आए पनि थप उपचारमा आर्थिक समस्या देखिएको छ।

चितवन क्यान्सर अस्पतालबाट थप उपचारको लागि ललितपुर स्थित नेपाल क्यान्सर अस्पतालमा ल्याइइका नेता अधिकारीलाई लामो समयसम्म अस्पतालमा राख्नुपर्ने भएकाले आर्थिक समस्या बढेको परिवारका सदस्यले बताएका छन्। उनलाई गत वैशाख २७ गते थप उपचारको लागि ललितपुर विश्विद्धि स्थित नेपाल क्यान्सर अस्पतालमा रेफर गरिएको थियो। बुवाको उपचारमा जुटेका उनका छोरा नारायण अधिकारीका अनुसार अहिले पहिलेको भद्रा ठीक भएको छ।

लामो समय अस्पतालमा उपचारको लागि डाक्टरको निगरानीमा राख्नुपर्ने भएकाले आर्थिक लगायतको समस्या बढेको हो। डाक्टरले विशेष प्रकारको जाँच गर्नुपर्ने बताएको उनले बताए।

नेता अधिकारीको उपचारमा अस्पतालका प्रमुख सुदित अधिकारी नेपाली राजनीतिमा इमान्दार, जनप्रिय नेताका रूपमा चिनिन्छन्। उनको परिवारमा धैरे जना पार्टी राजनीतिमै सक्रिय रहेका छन्। उनका छोरा नारायण पनि क्रान्तिकारी माओवादीका केन्द्रीय सदस्य हुन्। माओवादी नेता श्रीनाथ अधिकारीको उपचारमा समस्या

ललितपुर। लामो समयदेखि उनलाई लेपट लड कार्सिनोमा थिए नामक क्यान्सर रोग लागेको बताएको छ। डक्टरको सल्लाह अनुसार थप उपचारमा अस्पतालमा राख्नुपर्ने भएकाले आर्थिक समस्या बढेको हो। डक्टरले निग